

LGBT Aktivizminin Çocuk Ayrımcılığı (Childism) Bağlamında Okunması

Berlin-Brandenburg Eyaleti, Cinsel Eğitim Ders Materyalleri Örneği

Nesibe Zeynep Arslanoğlu

Özet: LGBT aktivizmi, son elli yılda hem politik hem de hukuki anlamda elde ettiği kazanımları zorunlu eğitim üzerinden pekiştirmektedir. Bilhassa Batı ülkelerinde insan hakları, cinsel eğitim dersleri, kaynaştırma ve çoğulculuk ilkelerini dayanak göstererek eğitim sisteminin bir parçası haline gelmiştir. Bu aktivizmin çocuklara ne tür materyaller ve içerikler üzerinden ulaştığını tespit etmek amacıyla Almanya'nın Berlin-Brandenburg eyaletlerinde, eğitimcilere zorunlu cinsel eğitim derslerinde tavsiye edilen kaynaklar incelenmiştir. Esas alınan örneklem çerçevesinde, LGBT temasıyla ilişkili erişime açık 15 materyale ulaşılmıştır. 5 yaştan itibaren her yaş grubuna ve sınıf seviyesine uygun bu materyaller; broşür, öğretmen kitabı, film-belgesel, hikâye-roman, web sitesi, blog yazılarından oluşmaktadır. Bunların bir kısmı doğrudan çocuklara bir kısmı da sadece eğitimcilere yöneliktir. Bu materyaller Almanya, Avusturya ve İsviçre'de devlet kurumları, devlet destekli dernekler, STK'lar ve yayınevleri tarafından hazırlanmıştır. Aile, sağlık ve cinsellik, siyaset, medya, eğitim, yayıncılık ve LGBT bu kurumların uzmanlık alanlarıdır. Bilgilendirme/tanıtım, yönlendirme ve farkındalık oluşturmak üzere bu materyallerin hazırlanmış görülmüştür. Ele alınan materyaller Young-Bruehl'ün çocuk ayrımcılığı teorisi perspektifinden değerlendirildiğinde; LGBT aktivizminin çocuğun değerini hedef alan antisemitist, çocuğun ahlakını hedef alan ırkçı ve çocuğun kimliğini hedef alan cinsiyetçi çocuk ayrımcılıklarını ortaya çıkardığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: LGBT, childism, çocuk düşmanlığı, çocuk ayrımcılığı, Almanya, Berlin

Abstract: In the last fifty years, LGBT activism has consolidated its political and legal gains through compulsory education. Particularly in Western countries, LGBT activism has become a part of the education system, leaning on human rights, sex education classes, inclusion and pluralism principles. In order to determine through what kind of materials and content this activism reaches children, the resources recommended to educators in compulsory sex education classes in the German states of Berlin-Brandenburg were analyzed. Based on the sample, 15 materials related to the LGBT theme were accessed. From age 5 onwards, there are materials suitable for all age groups and grade levels. There are various types of documents such as brochures, teacher's books, films-documentaries, stories-novels, websites and blog posts. So me of these are aimed directly at children and some are

@ Nesibe Zeynep Arslanoğlu, Araştırma Görevlisi, Ankara Hacı Bayram Üniversitesi Sosyoloji Bölümü, nesibe.arslanoglu@hbuvedu.tr, ORCID: 0000-0003-4224-4997

Arslanoğlu, N. Z. (2024). LGBT aktivizminin çocuk ayrımcılığı (childism) bağlamında okunması: Berlin-Brandenburg eyaletleri, cinsel eğitim ders materyalleri örneği. *Güncel Sosyoloji*, 2(2), 70-99.

 guncelsosyoloji.com

 Başvuru: 30.09.2024
Revizyon: 10.11.2024
Kabul: 16.01.2025
Online Basım: 31.01.2025

aimed at educators only. These materials have been produced by state institutions, state-funded associations, NGOs and publishing houses in three different countries: Germany, Austria and Switzerland. Expertise areas of these institutions are family, health and sexuality, politics, media, education, publishing and LGBT. It was observed that these materials were prepared to inform, guide and raise awareness. When these materials were evaluated from the perspective of Young-Bruehl's theory of childism, it was found that LGBT activism revealed antisemitic child discrimination by targeting the value of the child; racist child discrimination targeting the morality of the child and sexist child discrimination targeting the identity of the child.

Keywords: LGBT, childism, child discrimination, Germany, Berlin

Giriş

Çocukluk hakkındaki yetişkin önyargılarını, psikanalist teorideki patolojik karakter tipolojileriyle eşleştiren teoriye *childism* denir. Bu teoriye göre histerik, saplantılı ve narsisist olmak üzere her karakter tipolojisi, kötücül (açık) ve kutsal (örtük/gizil)¹ olmak üzere iki farklı çocuk ayrımcılığı biçimi ortaya çıkarır². Kutsal çocuk tasavvuru, bilhassa postmodern zamanlara mahsus ve kötücül tasavvura nazaran anlaşılması daha zor olduğundan, üzerinde durulması büyük önem arz etmektedir.

Küresel bir toplumsal hareket olan LGBT aktivizminin çocuk tasavvuru, ulus devletlerinkine benzer şekilde örtük bir ayrımcılık üretir. Cinsellik ve cinsiyet hakkındaki varsayımlarını aktarmak üzere başka bir çok şeye ek olarak zorunlu eğitim sistemlerinden yararlanırken de bu ayrımcılık alanlarını genişletir. Her ülkede farklı yöntemler benimsemekle birlikte Almanya özelinde eğitim sistemine zorunlu cinsel eğitim dersleri, vazgeçilemez olan çoğulculuk ve kaynaştırma ilkeleri üzerinden dâhil olur. Çocuk ya da ebeveynin itiraz hakları böylece daha doğmadan ortadan kalkar.

Bu araştırma; öncelikle Almanya gibi Batı ülkelerinde aileler ve çocukların maruz kaldığı bu dayatmaya dikkat çekmek, ikincil olarak da bu aktivizmin çocuklara hangi içerikler üzerinden ulaştığını ortaya koymak amacıyla tasarlanmıştır. Bugüne kadarki araştırmaların ağırlıklı olarak tek taraflı LGBT perspektifinden ders kitaplarını incelemiş olması; resmî kurumlar tarafından tavsiye edilen bağımsız materyalleri inceleyen bir araştırma ile karşılaşılması bu araştırmanın önemini arttırmaktadır. Almanya'daki yabancı nüfusun çoğunluğunu Türklerin oluşturması ise bu araştırmayı bizim için ayrıca önemli hâle getirmektedir.

1 Young-Bruehl metinde çocuk düşmanlığının açık ve örtük/gölge biçimlerden bahseder. Kötücül ve kutsal şeklindeki isimlendirme bu makalenin sahibine mahsustur.

2 Çocuk işçiliği bu ayrıma göre, çocuk ayrımcılığının açık (kötücül çocuk tasavvuru); ulus devletlerin makbul vatandaş yetiştirme ideali ise çocuk ayrımcılığının örtük (kutsal çocuk tasavvuru) tezahürleridir.

Bu amaçlarla, Almanya'nın en kozmopolit eyaleti ve şehri olan Berlin'in resmi eğitim kurumları tarafından yürütülen internet sayfasında eğitimcilere tavsiye edilen kaynaklar, seçili bir örneklem çerçevesinde yorumlayıcı içerik analiziyle, LGBT temasıyla ilişkili olup olmamasına göre incelenmiştir. Araştırma öncesinde, sırasında ve sonrasında karşılaşılan her türlü akademik ve popüler içerik, bu aktivizmin çocuk ayrımcılığının üç biçimiyle de ilişkilendirilecek bir zemine sahip olduğunu göstermiştir.

Kavramsal Çerçeve

Childism

Childism kavramı sosyal bilimler alanında iki farklı anlamda kullanılır. İlki, Türkçede henüz yer bulmamış olup çocuğun oy verme, söz hakkı vb. politik haklarını savunan hareketin adıdır. İkincisi ise Türkçeye "çocuk düşmanlığı" şeklinde çevrilmiş olup çocuklara yönelik önyargıları psikanalist teorinin patolojik karakter tipolojileriyle ilişkilendiren teoriyi betimler³.

Histerik, saplantılı ve narsisist olmak üzere her karakter tipinin çocuğu araçsallaştıran kötücül ya da kutsal olmak üzere iki farklı çocuk tasavvuru vardır. Kendini gerçekleştirememenin suçluluk duyguları kötücül, gerçekleştirme arzusunun fantezi dünyası ise kutsal çocuk tasavvurunu ortaya çıkarır. İlki ayrımcılığa doğrudan, ikincisi ise dolaylı sebep olur: Her ikisi de çocuğu değersizleştirir (Young-Bruehl, 2021, ss. 40-42).

Histerik karakterin hedef tahtasında, çocuğun değeri vardır: Suçluluk duyguları ağır bastığında çocuklar, yetişkin hayatını her anlamda tüketen baş belası varlıklar olarak görülür. Fantezi dünyasında yaşayan histerik karakter ise çocukları hayata mutluluk getiren meleksi ve masum varlıklar olarak tasavvur eder. Her iki durum da Young-Bruehl'ün antisemitist ismini verdiği çocuk ayrımcılığını ortaya çıkarır.

Saplantılı karakter hedef tahtasına çocuğun ahlakı, sosyalleşmesi ve cinselliğini koyar. Suçluluk duygusu baskın olduğunda bu karakter, çocukları sosyalleşmemiş ve cinsel gelişimi henüz tamamlanmamış, bu yüzden de kontrol altında tutulması gereken tehlikeli varlıklar olarak tanımlar. Fantezi dünyasına hapsoldüğünde ise çocukları mükemmel sosyalleşmiş, cinsel açıdan saf varlıklar olarak kabul eder. Bu karaktere sahip yetişkinler, Young-Bruehl'ün *ırkçı* ismini verdiği çocuk ayrımcılığını ortaya çıkarırlar.

3 Childism; İngilizcede, Türkçeye cinsiyetçilik olarak çevrilen *sexism* ya da ırkçılık olarak çevrilen *racism* kavramlarıyla aynı kuruluş mantığına sahiptir. Bununla birlikte çevirmen, metinde açıkça belirtmemiş olsa da sübyancılık gibi salt cinsel çağrışımlar uyandırmasından endişe ederek kavramı çocukculuk yerine çocuk düşmanlığı şeklinde tercüme etmiştir. Düşmanlık kelimesi yapı itibarıyla, ayrımcılığın ötesinde bilinçli ve doğrudan bir kötülüğe işaret etmesi nedeniyle uygun bir çeviri gibi görünmemektedir. Bu sebeple makedalede *childism* kavramı, çocuk düşmanlığı yerine çocuk ayrımcılığı ya da çocukluk önyargıları şeklinde kullanılacaktır.

Narsisist karakterin hedef tahtasında çocuğun kimliği, failliği ve özneliği yer alır. Suçluluk duyan narsisist karakter çocukları denetlenmesi, doktriner şekilde yönlendirilmesi, bir kimliğe zorlanması gereken asi varlıklar olarak kabul eder. Fantezi dünyasında yaşayanlar ise yetişkinleri itaatkâr tutumlarıyla onurlandıran varlıklar olarak tasavvur eder. Bu karakterdeki yetişkinler, Young-Bruehl'ün cinsiyetçi ismini verdiği çocuk ayrımcılığının ortaya çıkmasına sebep olur.

Çocuk ayrımcılığının bu üç biçimi, birbirlerinden kesin ve keskin sınırlarla ayrılmaz. Tıpkı patolojik karakterler gibi farklı oranlarda bir arada bulunabilir, çocuklar ikili ya da üçlü olmak üzere çoklu ayrımcılığa maruz kalabilirler. Young-Bruehl, her durumda en baskın ayrımcılık biçiminin narsisist karakterin cinsiyetçi çocuk ayrımı olduğunu, ifade eder (Young-Bruehl, 2021, ss. 56-59).

Young-Bruehl, hastalıklı karakterlerin suçluluk duyguları ya da fantezi dünyalarından neşet eden çocukluk önyargılarının toplumsal düzleme teşmil edilebileceğini, Amerika'daki siyasi karar alma süreçlerinden de örnekler vererek gösterir. Dolayısıyla çocuk ayrımcılığı bu teoriye göre, sadece dar aile çerçevelerinde değil; büyük toplumsal kurumlar ve yapılar tarafından da ortaya çıkarılabilir ve güçlendirilebilir.

Quir teori

LGBT aktivizminin çocukluk hakkında hangi tasavvurlara sahip olduğunu anlayabilmenin en en iyi yolu, bu hareketin entelektüel arkaplanını oluşturan *quir* teorisinin varsayımlarından geçer. Quir teori temel olarak cinsellik ve cinsiyete ilişkin tüm sabit konumların sorgulanmasını ve belirsizlik içerisinde bırakılmasını savunur ve topluma düşünsel ve eylemsel bir hareket alanı açtığını iddia eder (Gamal, 2020, s. 13; Taburoğlu, 2013, s. 19). Bunu yaparken Foucault ve Foucault'nun sıklıkla başvurduğu yapı sökümden yararlanır.

Yapı söküme; anlamların olgu ve kavramların tekelinde olmadığı, akışkan bir dünya tasavvurunda bireylere toplumun dayatmalarından azade, "sağaltıcı" bir hayal dünyası kurar. Olguları yerle bir eden quir teori inşaat hâlinde bir sit alanı gibidir. İçin dışa çevrildiği bu dünyada cinsiyet ve cinsellik, özel alandan kamusal alana çıkar ve beşeri kimliğin görünür bir parçası hâline getirilir. Normatif cinsiyet kalıpları ve kadın-erkek karşıtlığı olgular dünyasının hegemonik söylemleri olarak reddedilir (Butler, 2019; Foucault, 2023).

Quir teori cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsel kimlik olarak üçe ayırdığı cinsellik spektrumunda, kişiye atanmış cinsellik biçimlerini değil, kişinin beyanını esas kabul eder. Kişinin bu bağlamda yaşının, toplumsal statü ya da konumunun bir önemi olmadığı gibi kişiye beya-

nına göre davranmak ve muamele etmek, ki buna tıbbi müdahaleler de dâhildir, zorunludur⁴. Bu zorunluluğu quir teori hukuki düzeyde, bilhassa insan haklarına atıfla edindiği kazanımlarla sağlamış olup bunu günden güne genişletmektedir.

LGBT Aktivizmi

LGBT aktivizmi, quir teorisinin düşünce dünyasını devlet ve toplumla buluşturan “ekran yüzüdür”. Güncel ismi LGBTQIA+, heteroseksüel cinsel yönelimlere sahip olmayan farklı insan türlerini betimleyen şemsiye bir kavramdır. Kişiyi atanmış cinsiyet, kişinin kendini hissettiği cinsiyet, kişinin romantik yönelimi ya da yönelimsizliği ve kişinin cinsel yönelimi ya yönelimsizliği olmak üzere dört üst alanda birbirinden farklı kombinasyonları içinde barındırır (Merter, 2023).

LGBT aktivizmi toplumsal hareketleri indirgeyebileceğimiz en küçük ortak paydada; ortak kimlik, karşıt kimlik ve ortak hedef olmak üzere üç unsurdan meydana gelir (Castells, 2013, s. 100). Norm dışı her türlü cinsellik, cinsiyet ve yönelime sahip olmak ya da bunları desteklemek; heteronormativiteye karşı çıkmak LGBT kimliğinin temel yapıtaşlarıdır. Toplumsal yapının tüm dikey ve yatay kademelerinde kabul görmek; sivil, politik ve sosyokültürel kazanımlar elde etmek ise bu aktivizmin birincil ortak hedefidir (Merter, 2023; Schmidt, 2016, s. 124).

LGBT aktivizmi, zorunlu eğitime bu hedefini gerçekleştirmek üzere müdahil olur. Bu dahli mümkün kılan üç tarihî vakadan bahsetmek mümkündür. İlk sırada, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin dini ve manevi temellerinden koparılması gelir. Böylece LGBT hareketi siyasi ve hukuki kazanımlar elde edecek şekilde yasal bir aktivizme dönüşür (Merter, 2023, s. 137). İkinci sırada, küresel örgütlerin postmodernitenin etkisiyle modern devletleri, makbul vatandaş yerine küresel değerlere bağlı ideal dünya vatandaşı yetiştirme hedefine yönlendirmesi yer alır⁵ (Ramirez vd., 2015). Üçüncü olarak ise 1950'li yıllardan itibaren cinselliğin evliliğe, tek eşliliğe ve heteroseksüelliğe indirgenmesine karşı çıkan ve cinsel özgürlüğü savunan cinsel devrimin kabul görmesi ve bu devrimin etkisiyle cinsel eğitimin Batı ülkelerinde okul müfredatlarına dâhil edilmesi gelir.

4 Bkz. Woman isimli belgeselde, Kanada'da çocuğunun hormon tedavisi talebine karşı çıkan bir babanın çocuğundan nasıl uzaklaştırıldığı anlatılır. <https://www.youtube.com/watch?v=lvmv00fuTDC>, son erişim 30.04.2024.

5 Birleşmiş Milletler, UNICEF, OECD, AB gibi örgütlerin eğitim ajandasında ayrıca; normdışı cinselliklere sahip öğrenci, ebeveyn ve eğitimcilerin ayrımcılığa uğramaması; aile bağlarının yasal olarak kabul görmesi; çocukların korunması; homoseksüel cinsel ilişkiye rıza gösterme yaşının heteroseksüel cinsel ilişkiye rıza gösterme yaşıyla eşitlenmesi gibi gündem maddeleri yer alır (Paul, 2014, s. 4).

LGBT aktivizmi, yaygın eğitime her ülkede farklı bağlamlarda dâhil olsa da elde etmek istediği kazanımlar benzerdir. Okul öncesi çocuklar dâhil tüm yaş gruplarına LGBT aktivizminin ulaşması için akademisyenler, uzmanlar ve eğitimciler tarafından hazırlanan tavsiyeler bir araya getirildiğinde; hegemonik söylemi yıkıp yerine yeni bir hegemonik söylem kurmak istedikleri görülebilir:

- Sınıf ve okulun LGBT dostu bir ortama sahip olması için LGBT konusu tüm akademik takvime ve derslere yayılmalıdır (Barnes & Carlile, 2018, s. 46)
- Konu bayraklara geldiğinde LGBT bayraklarından, siyahilere geldiğinde siyahî eşcinsellerden, kadın haklarına geldiği zaman kadın eşcinsellerden, Yahudi soykırımına geldiği zaman yahudi eşcinsellerden, insan haklarına geldiği zaman LGBT haklarından bahsedilmelidir (Shane, 2020, s. 154)
- Gökkuşluğu bayrağı sadece LGBT Ayı ya da Onur Ayı'nda değil sene boyunca sınıfta bulundurulmalıdır (El-Metoui, 2021, s. 2)
- Öğrencilere eşcinsellik bağlamındaki savunmacı hislerini ve konumlarını, derste korkmadan ifade etmeleri için alan açılmalıdır (Spahn & Wedl, 2018, s. 155)
- Erkek cinsel organı ya da kadın rahmi gibi, beden uzuvlarını cinsiyetleştiren ifadelerden, trans insanların dışlanması önlemek amacıyla kaçınılmalıdır (Spahn ve Wedl, p. 168).
- Ders kaynakları LGBT aktivizmini güçlendirme araçları olarak kullanılmalıdır (Parise, 2021, s. 7)
- Heteronormatif düşünceyi sarsmak için eğitimciler,
  - gerçek LGBT içeriklerini kullanmalıdır (Logan vd., 2016, s. 382)
  - farklı cinsiyet ve cinsellik kalıplarını bilimsel araştırmalara da atıf yaparak yıkmalıdır (Bazzul & Sykes, 2011, s. 283)

Giddens; toplumsal ve bireysel düzlemde tatmin imkânı kalmayan bireyin mecbur kaldığı iki eylemden birinin şizofrenik bir savunma mekanizması geliştirmek, kendi mahrem ilgilerini kamusal değerlermiş gibi görmek ve göstermek⁶ olduğunu ileri sürer (Giddens, 2021, ss. 86-87). Quir teori ve LGBT aktivizminin cinsellik konusundaki tutumunu, benzer bir savunma mekanizmasıyla ilişkilendirmek mümkündür. LGBT aktivizmi; Alman yaygın eğitimindeki cinsel eğitim derslerini, kaynaştırma ve çoğulculuk ilkelerini istismar ederek mahrem ilgilerini çocuklara dayatmaktadır.

6 Bu kişi için olası diğer eylem; kamusal hayata karşı ilgisizliktir.

Alman Eğitim Sisteminde LGBT Aktivizmi

Aile, Yaşlı, Kadın ve Gençlik Bakanlığı'nın verilerine göre Almanya'da 70'in üzerinde dernek, kurum ve federasyon queer yaşamı desteklemektedir⁷. Bu kurumların birincil görevi, LGBT bireyleri desteklemek ve toplumsal hayatta karşılaştıkları sorunları çözmektir. Bunun yanı sıra LGBT duyarlılığı kazandırmak üzere tüm eğitim kademelerine yönelik materyalleri hazırlamak ve öğretmenlere bu konuda eğitimler sağlamak da bu grupların görevleri arasındadır. Hem içerik hem de estetik açıdan nitelikli olan bu materyaller; hikâye kitapları, romanlar, tiyatrolar, online içerikler, görüntülü ya da sesli multimedya belgeleri, gerçek hikâyeler, broşürler, flyer'lar ve online kitaplardan oluşur.

LGBT aktivizminin Alman eğitim sistemine girişinin dayanak noktalarından birinin zorunlu cinsel eğitim dersleri⁸ olduğuna yukarıda değinmiştik. Cinsel eğitim derslerini gerekçelendirmek üzere hazırlanan ve Türkçe çevirisi de bulunan "Almanya'da Cinsel Eğitim" isimli broşürde; çocukların gündelik hayatta, hem iletişim araçları hem de kamusal alanlarda cinsel içeriklere maruz kaldıkları ve bunlarla nasıl başa çıkacaklarını öğrenmek için bu eğitime ihtiyaç duydukları anlatılır. Broşürde; çocuklara bedenlerini tanıma, ergenlik süreçleri, hijyen, hamilelik ve doğum, hastalık önleme ve gebelikten korunma ve sınırlar eğitimi verildiği dile getirilir fakat farklı cinsel yönelimlerin ya da cinsiyet kimliklerinin öğretildiği üzerinde durulmaz. Ebeveynler ise çocuklarının bu derslerde hangi konuları öğrendikleri hakkında bilgilendirilmez. Böylece ebeveynlerin bilme hakkına sahip oldukları fakat itiraz etme haklarının olmadıkları da gizlenmiş olur (Profamilia, 2023).

Nitekim LGBT yanlısı metinlerde; pedagojik uygulamaların, bazı ebeveynlerin ahlakî ya da dinî hassasiyetlerini değil demokratik toplumun değerlerini esas almak zorunda olduğu, devletin ebeveynin hedeflerinden bağımsız kendi eğitim hedeflerini sınıflarda uygulayabileceği ifade edilir. Ebeveynlerle sorun yaşanabilecek nadir durumlarda da yasalara göre çocuğun kişilik hakları esas alınmalıdır (Beck & Stiegler, 2017, s. 23).

Alman eğitim sistemindeki çoğulculuk ilkesi, LGBT aktivizminin yaygın eğitime girişinin dayanak noktalarından bir diğeridir. Almanya'nın göçlerden sonra farklılaşan demografik yapısına vurgu yapan bu kavram, göçmen çocukların eğitimde ayrımcılık ve dışlanmaya maruz kalmamaları için benimsenmiştir. LGBT aktivizmi ise farklı cinsellikleri de çoğulculuğun bir parçası hâline getirip bu ilkeyi kendi amaçlarını gerçekleştirmek için kullanır.

7 <https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/themen/gleichstellung/queerpolitik-und-geschlechtliche-vielfalt/uebersicht-der-ausgewaehlten-verbaende-222202>, son erişim 10.02.2025.

8 Cinsel eğitim Arnavutluk, Avusturya, Belçika, Çekoslovakya, Estonya, Finlandiya, Almanya, Litvanya, Hollanda, İsveç ve Ukrayna'da zorunlu; Kıbrıs, İngiltere, İrlanda, Rusya, İspanya ve İsviçre'de yarı zorunludur. Bu ülkelerin çoğunda cinsel eğitim; biyoloji, din, yaşam becerileri ya da sosyal bilgiler gibi derslerin müfredatına dâhil edilmektedir (Bundeszentrale für Gesundheitliche Aufklärung, 2018, ss. 3-5).

Berlin ve Brandenburg eyaletleri özelinde bakıldığında ise okulların cinsel farklılık, hoşgörü ve kabul eğitimi verdiği; eğitim departmanının öğretmenler için konuyla ilgili resimli kitaplar, oyunlar ve kılavuz kaynaklar hazırladığı görülür (Attawell vd., 2012, s. 45).

Literatür Tartışması

Literatür taramasında, resmî eğitim kurumları tarafından tavsiye edilen online materyalleri inceleyen bir araştırmayla karşılaşılmamıştır. Araştırma konumuza en yakın çalışmalar, LGBT temasının ders kitaplarındaki yerini inceleyenlerdir. Bu incelemelerin hepsinin LGBT temalarının işlenmediği ve bireylerinin yeterince temsil edilmediğini ileri süren, LGBT yanlısı araştırmalar olması dikkat çekicidir.

Almanya’da üç büyük yayınevi tarafından hazırlanan İngilizce biyoloji ve tarih ders kitaplarında LGBT bireylerin temsili incelenir. Heteroseksüel çekirdek ailelerin norm olarak aktarıldığı, *patchwork* aileler⁹ ve eşcinsel ebeveynlerin görmezden gelindiği, LGBT bireylerin yeterince temsil edilmediği ileri sürülür (Bittner, 2011, ss. 32-53). Alman okullarında kullanılan dokuz biyoloji kitabının cinsel eğitim başlıkları incelendiğinde heteronormatifliğin, cinsiyet normlarının ve stereotiplerinin kitaplarda başat bir yere sahip olduğu görülür. Kitapların altısında eşcinsellik ya da biseksüellik zikredilmez¹⁰ ve heteroseksüelliğin cinsel kimliklerden bir kimlik olduğu vurgulanmaz. Bittner, kitaplardan birinde eşcinselliğin şiddetle birlikte zikredilmesini, LGBT bireylerden bahsedilirken yaşadıkları zorlukların konu edilmemesini, yargılayıcı bir dil kullanılmasa da LGBT bireylerin sıradışı kişiler olarak lanse edilmesini eleştirir ve bu kitapların değiştirilmesi gerektiğini savunur (Bittner, 2011, ss. 54-69, 74-81).

İngiltere’de bir lise edebiyat kitabının son dört baskısının incelendiği çalışmada; heteroseksüel 121 yazarın çocukluğu, eğitim hayatı, ödülleri, evliliği ve çocuklarından bahsedilirken kalan 14 yazarın LGBT birey olduğu ya da LGBT hakkında yazdığının dile getirilmediği üzerinde durulur. Araştırmacı, bu durumun heteronormativiteyi güçlendirdiğini ileri sürer. Araştırmacı ayrıca şiir ve edebi metinlerde geçen aşk duygusunun sadece heteroseksüel ilişkilere hasredilmesini eleştirir (Hickman, 2012).

Kanada’da, 12. sınıf biyoloji kitabını inceleyen bir araştırmada, gerek insanlar gerekse hayvanlar arasında heteroseksüellik dışında bir cinsellik ya da kimlikten bahsedilmediği tespit edilir (Bazzul & Sykes, 2011). Amerika’da dokuz tarih kitabının incelendiği bir çalışmada; toplam 8874 sayfadan 55, tahmini 49.300 cümleden 155’inin LGBT konusuyla ilgili

9 Eklenmiş aile şeklinde Türkçeye çevrilebilir. Eşlerden en az birinin önceki evliliğinden olan bir veya daha fazla çocuğunu dâhil ettiği aile biçimidir.

10 Kitapların üçünde eşcinsellik, ikisinde ise buna ek olarak biseksüellik konu edilir.

olduğu tespit edilir. Ortalaması alındığında LGBT teması her kitapta en az 1 ve en çok 50 cümle ile, en az 1 ve en fazla 16 sayfa ile temsil edilmektedir (Hawkins, 2012). Benzer nitelikte bir araştırmada, Amerika ve Kanada'daki dört tarih kitabının LGBT içerikleri araştırılır. Bu içeriklerin Amerika'da yedi, Kanada'da dört kez işlendiği görülür. LGBT'ye atıf yapılan olayların sayısı Kanada kitaplarında beş, Amerikan kitaplarında sekizdir. Ayrıca yazar, tarih kitaplarında adı geçmesi gerektiği hâlde geçmeyen LGBT kişilerin olduğunu iddia eder ve adı geçen iki kişinin cinselliklerinin zikredilmemesinden yakınır (Schmidt, 2016).

Norveç ilkökul ve ortaokul kitaplarında LGBT konusunun araştırıldığı bir çalışmada; incelenen 129 kitaptan 70'inde LGBT konusuna hiç referans verilmediği, LGBT bireylerin görmezden gelinerek yok sayıldıkları ileri sürülür. 59 ders kitabında ise LGBT konularına iki sayfadan daha az yer ayrılması, biseksüel ve trans bireylere önem verilmemesi, fotoğraflarda sadece beyaz eşcinsellerin gösterilmesi eleştirilir (Smestad, 2018, ss. 15, 17).

Klett Yayınevi'nin, Almanya'daki beşinci sınıf öğrenciler için hazırladığı İngilizce ders kitaplarını inceleyen bir araştırmada, LGBT bireylerin ve farklı cinsel yönelimlerin görmezden gelindiği tespit edilir. Bu tür bir dışlanmayı ötekileştirme olarak yorumlayan yazar, LGBT bireylerin bu durumda kendilerini toplumun değerli bir üyesi olarak hissedemeyeceğini ve yeteneklerini ortaya çıkaramayacağını ileri sürer (Alter, 2020). Lise istatistik kitaplarında cinsiyet, cinsellik ve heteronormativiteyi inceleyen bir çalışmada yazar ilişkilerin quir kavramı olmadan tanımlanmasını, heteroseksüelliğin normal kimlik olarak kurgulanmasını eleştirir (Parise, 2021, p. 21).

LGBT konusunu ele almakta ders kitaplarının yetersiz olduğu sonucuna ulaşan bu araştırmalar, konuyla ilgili büyük bir farkındalık yaratır. Ancak LGBT temasının kitaplarda ne kadar yer alması konusunda bir görüş belirtmezler. Ders kitaplarında LGBT temasının müfredat içindeki oranın neye göre belirleneceği ve diğer dezavantajlı grupların hangileriyle ne ölçüde paylaşacakları konuları hakkında bir görüş beyan etmezler. Ayrıca LGBT aktivizmiyle ilişkili kişiler ve olayların neden müstakil bir şekilde ders kitaplarında yer alması gerektiği, tarihi şahsiyetlerin cinselliklerinin neden farklı öğrenci gruplarına öğretilmesi gerektiği sorularına tatmin edici cevap vermezler.

Bu çalışmaların tamamında yazarların, LGBT aktivizmi lehine tavır aldıkları ancak bu konularıyla açık bir şekilde yüzleşmedikleri ve hesaplaşmadıkları görülür. İstisnasız tüm yazarlar, LGBT aktivizmini sorgulamak şöyle dursun, mutlak haklılık ön kabulüyle hareket ederler. Heteronormatifliği yok etmek üzere quir teorisinin doğruluğuna adeta iman etmiş ve quironormatiflik adını verebileceğimiz, tüm hetero biçimleri ilkel bir şekilde katleden bir söylem oluşturmuş görünmektedirler.

Metodoloji

Yöntem

Araştırmada yorumlayıcı içerik analizi kullanılmıştır. Temel içerik analizindeki “ne ve nasıl” sorularına ek olarak bu yöntemde, “neden, kimin için ve hangi etkiyle” sorularına da cevap aranır. Böylece araştırma, açık içeriği gösteren kelime ya da kod sayımının ötesine geçer, içerikteki iletişimi yorumlayarak örtük içeriği de ortaya çıkarır (Erdoğan & Uyan Semerci, 2023, ss. 233-234).

Örnekleme dâhil olan metinlerde bu amaçla öncelikle LGBT bireyleri işaret eden tanımlamaların hem Almanca hem de İngilizce karşılıkları taranmış ve dokümanlar ilgili ya da ilgisiz olarak tasnif edilmiştir (aranan kelime/harfler şöyledir: lgb, lesb, schw, gay, trans, bise). Kavramların kullanım sıklığı dikkate alınmamış, kullanıldığı bağlam ve hitap ettiği hedef kitlenin yaş sınırı kayıt altına alınmıştır.

Örnekleme

Almanya'nın başkenti ve en kalabalık şehri olmasının yanı sıra dünyanın en kozmopolit yerleşim yerlerinden biri olması hasebiyle Berlin-Brandenburg eyaleti örneklem olarak seçildi. Bildungsserver.de isimli web sitesi, Alman eğitim sistemi hakkında bilgi edinmek isteyenler için kurulmuş, herkesin erişimine açık resmi bir internet sitesidir. Her eyaletin kendine ait bir alt bildungsserver sayfası vardır ve sitenin içerik ve kontrolü farklı kurumların sorumluluğundadır. Berlin ve Brandenburg eyaletlerinin bildungsserver siteleri, Brandenburg Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı¹¹ ile Berlin Eğitim, Gençlik ve Aile Meclisi'nin¹² kontrolünde çalışan Brandenburg Okul ve Medya Enstitüsü¹³ (LISUM) tarafından yönetilir.

Berlin ve Brandenburg eyaletlerinin *bildungsserver* sitesinde LGBT temasının kaynaştırma ve çoğulculuk ilkeleriyle cinsel eğitim dersleri başlıklarında yer aldığı tespit edildi. Araştırma, cinsel eğitim dersleri için eğitimcilere tavsiye edilen materyallerin incelenmesiyle sınırlandırıldı.

Cinsel eğitim başlığında tavsiye edilen yedi ana başlıktan üçünde, ayrıca bu üç başlığın muhtelif alt başlıklarında LGBT temasıyla ilgili materyaller tespit edildi. Toplam 186 alt başlık tarandığında, LGBT temasıyla ilişkili ve ulaşılabilir olan 15 farklı doküman örneklem çerçevesine alındı.

11 Ministerium für Bildung, Jugend und Sport; Brandenburg

12 Senatsverwaltung für Bildung, Jugend und Familie, Berlin

13 Landesinstituts für Schule und Medien Berlin-Brandenburg

Araştırmanın Sınırları

Almanya’da eğitim sistemi büyük ölçüde eyaletlerin kontrolünde olduğu için elde edilen sonuçlar, Brandenburg ve Berlin eyaletleri için geçerlidir. Ülke çapında geçerlilik için eğitim sisteminin eyaletler arasında ne ölçüde farklılaştığını tespit etmek gerekir.

Örneklem 10-1. sınıflarda, cinsel eğitim dersleri için resmî bir kurum tarafından tavsiye edilen, derslerde kullanılması zorunlu olmayan kaynaklarla sınırlandırılmıştır. Sonuçlar, LGBT aktivizminin Alman eğitim sisteminde nasıl ve hangi bağlamlarda varlık gösterdiğini ortaya koyar. Bu materyallerin kullanılıp kullanılmadığı, kullanıldığı takdirde ne ölçüde istifade edildiği ve ne derecede etkili olduğu araştırmanın kapsamı dışındadır.

Güncel ismi LGBTQIA+ olan bu aktivizmde I’yi temsil eden çiftcinsiyetlilik kişinin tercihine bağlı olmadığı; A’yı temsil eden aseksüellik ise heteronormativiteden bir sapma şeklinde değerlendirilmek zorunda olmadığı için materyallerde yer alsa da LGBT temasıyla ilişkili olarak tasnif edilmedi.

Bulgular

Site Haritasında LGBT Teması

Müfredat Çerçevesi

Berlin ve Brandenburg eyaletlerinde 1-10. sınıflar için öngörülen müfredat çerçevesi üç başlık etrafında şekillenir¹⁴: eğitim ve öğretim, disiplinler arası beceri gelişimi, dersler¹⁵.

Tablo 1: Berlin-Brandenburg Eyaleti Müfredat Çerçevesi¹⁶

Müfredat Çerçevesi			
Eğitim öğretim	Disiplinlerarası beceri gelişimi	Dersler	
Okul Eğitiminin Görevleri	Dil Eğitimi	Bilgisayar	Astronomi
Öğrenim ve Yaşam Yeri Olarak Okul	Medya Okuryazarlığı	<u>Biyoloji</u>	Kimya

14 <https://bildungsserver.berlin-brandenburg.de/rlp-online>, son erişim 30.01.2024

15 Bildung und Erziehung; Fachübergreifende Kompetenzerziehung; Faecher

16 LGBT temasıyla ilişkili başlıklar tabloda kalın ve altı çizili şekilde yer almaktadır.

<u>Kaynaştırma</u>	Disiplinlerarası konular	Etik ve Din	Almanca
Öğrenim Deneyimleri	Mesleki Eğitim ve Üniversite Eğitimi	İşaret Dili	Yabancı Diller
Yaşam Boyu Öğrenme	<u>Çoğulculuk (Diversity)</u>	Etik	Fizik
Yetenek Gelişimi	Demokrasi	Coğrafya	Tarih
Oryantasyon	Avrupa Bilinci	Toplum Bilimleri	Psikoloji
Konular Ve İçerikler	Sağlığın Korunması	Ekonomi	Spor
Okul İçi Müfredat	Şiddetin Önlenmesi	Tiyatro	Sanat
	Cinsiyet Eşitliği	Ekonomi, İş ve Teknik	Yaşam
	Kültürler Arası Eğitim	Matematik	Müzik
	Kültürel Eğitim	<u>Doğa Bilimleri</u>	Siyasal Eğitim
	Trafik Eğitimi		
	Küresel Bağlantılarda Sürdürülebilir Gelişme ve Öğrenme	Felsefe	
	<u>Cinsel Eğitim</u>		
	Tüketici Eğitimi		

İlk başlıkta eğitim ve öğretimin prensipleri, görevleri, süreçleri ve değerlendirilmesi konuları işlenir. Prensipler arasında bulunan kaynaştırma ilkesinde, öğrencilerin cinsel yönelim ve kimliğin de dâhil olduğu bir dizi farklılıktan¹⁷ bağımsız olarak iyi bir eğitim alma hakkına sahip olduğu, okulların ise bu farklılıkları derslere ve okul yaşamına entegre etmekten sorumlu olduğu ifade edilir (Bildungsserver Berlin-Brandenburg, 2024a, ss. 1-3).

İkinci başlık dil eğitimi, medya okuryazarlığı ve disiplinlerarası konular olmak üzere üç alandan oluşur. Disiplinler arası konular¹⁸ arasında diversity (diversity) ve cinsel eğitim başlıkları LGBT temasıyla ilişkilidir. Diversity, insan haklarını esas alarak öğrencilerin, içinde cinsel farklılığın da bulunduğu bir dizi farklılığa rağmen potansiyellerini ve yaratıcılıklarını korkmadan, saygı ve kabul görecer gerçekleştirilebilmelerini hedefler. Cinsel eğitim, hem insan hem de çocuk haklarını esas alarak öğrencilerin bedenleri ve cinsellikleriyle sağlıklı bir ilişki geliştirmesini; sınıflarda farklı yaşam biçimlerinin, cinsel yönelimlerin ve cinsiyetlerin öğretilmesini hedefler. Diversity konusunun Almanca, etik, din, biyoloji ve diğer alan derslerinde; cinsel eğitim konusunun ise doğa bilimleri, biyoloji, tarih, tiyatro, demokrasi, spor

17 Bedensel, zihinsel, etnik, sosyoekonomik, kültürel, dini ve dilsel farklılıklar

18 Fachübergreifende Themen

ve din derslerinde farklı şekillerde öğretilbileceği ifade edilir (Bildungsserver Berlin-Brandenburg, 2024b, ss. 25, 35).

Üçüncü başlık her ders için ayrı olarak hazırlanmış müfredat içeriklerinden oluşur. Buradaki dokümanlar dikkate alındığında, LGBT temasının biyoloji ve doğa bilimleri derslerinin dokümanlarında yer aldığı görülür.

Berlin-Brandenburg eyaletinin bildungsserver.de isimli web sitesi esas alındığında, LGBT aktivizminin eğitim öğretim başlığında kaynaştırma ilkesi, disiplinler arası beceri gelişimi başlığında diversity ve cinsel eğitim, derslerde ise biyoloji ve doğa bilimleri branşları üzerinden eğitim sistemine dâhil olduğu görülür¹⁹. Sitenin tamamı incelendiğinde kaynaştırma ilkesine ya da branş derslerine (biyoloji ve doğa bilimleri) yönelik özel içerik ya dokümanlarla karşılaşmaz. Diversity ve cinsel eğitim konularına ise disiplinler arası beceri gelişim üstbaşlığında ayrı sayfalar hazırlanmış ve materyaller, kaynaklar tavsiye edilmiştir.

Diversity ve Cinsel Eğitim

Berlin-Brandenburg Bildungsservice sitesinin ana sayfasında, disiplinler arası beceri gelişimi konusu, müfredat çerçevesinden bağımsız bir şekilde de ele alınır. Bu başlıkta diversity ve cinsel eğitim becerileri için özel dokümanlar, materyaller yer alır.

Diversity konusunun zihinsel ve bedensel, etnik, cinsiyet ve cinsel, dinî, sosyoekonomik ve yaş olmak üzere altı alt konuyla ele alındığı görülür. LISUM tarafından çoğulculuk hakkında hazırlanan oryantasyon ve uygulama dokümanında ise konunun ayrımcılık ve kesişimsellik, etnik çoğulluk ve ırkçılık, din ve dünya görüşü (antisemitizm ve islamofobi), yoksulluk ve zenginlik, cinsiyetler ve cinsiyet rolleri (cinsiyetçilik, cis cinsiyetçiliği), cinsel ve romantik yönelimler (heterocinsellik) olmak üzere altı başlıkta değerlendirildiği tespit edilir. Dolayısıyla diversity başlığının iki alt başlığında LGBT konusuna temas edildiği görülür (Berlin-Brandenburg, 2020a).

Cinsel eğitim için hazırlanan oryantasyon ve uygulama dokümanı cinsel gelişim ve yaşanan cinsellik; dil ve cinsellik; cinsiyetler, cinsiyet rolleri ve cinsiyet kimlikleri; cinsiyet yönelimleri; aile planlaması ve ebeveynlik; cinsel saldırılar ve bunların önlenmesi; farklı kültürler ve dinler; cinsellik ve engellilik; cinsel hastalıkların engellenmesi olmak üzere sekiz başlıktan oluşur. Bu başlıklardan birinin kısmen ve ikisinin doğrudan LGBT ile ilişkili olduğu görülür. Kısmen ilgili olan “cinsel gelişim ve yaşanan cinsellik” başlığında; toplum-

19 <https://bildungsserver.berlin-brandenburg.de/rechtliches0> ve <https://bildungsserver.berlin-brandenburg.de/themen/bildung-zur-akzeptanz-von-vielfalt-diversity/geschlechtliche-vielfalt>, son erişim 30.01.2024

sal cinsellik normları, heteronormativite ve cinsiyet konuları ele alınır. Doğrudan ilgili olan “cinsiyet rolleri ve cinsiyet kimlikleri” isimli başlıkta farklı LGBT kavramları, inter ve trans düşmanlığı ve biyolojik cinsiyet çeşitliliği; “cinsel yönelim” isimli başlıkta farklı cinsel yönelimlerin değerlendirilmesi yer alır (Berlin-Brandenburg, 2020b).

Söz konusu internet sitesinde diversity ve cinsel eğitim başlıklarından her birine ayrılmış farklı kaynak, materyal ve site önerileri yer alır. Araştırmayı sınırlandırmak adına sadece cinsel eğitim başlığındaki içerik ve materyaller incelemeye dâhil edilmiştir.

Cinsel Eğitim Başlığında LGBT Teması

LISUM’un Berlin ve Brandenburg eyaletleri için hazırladığı internet sitesinin cinsel eğitim başlığında²⁰ tüm sınıf kademelerine uygun kaynaklar, iki görsel kaynak, ilkokul için beş kaynak, 7. sınıf ve üzeri için dört kaynak, 1-8. sınıflar için hikâye kitabı tavsiyeleri ve grundschule linki, 5-6. sınıflar için bir film önerisi, online mecralarda cinsel şiddetten korunmak için materyaller ve yardımcı siteler bulunur. Bu linkteki yedi başlıktan üçü LGBT temasıyla ilişkilidir: tüm sınıf kademelerine uygun kaynaklar, ilkokul²¹ için beş kaynak, 1-8. sınıflar için hikâye kitabı tavsiyeleri.

Tüm Sınıf Kademelerine Uygun Kaynaklar

Buradaki dört materyalden üçü LGBT temasıyla ilişkilidir.

Devlet Sağlık Eğitim Merkezi (BZgA)

Devlet Sağlık Eğitimi Merkezi²² (BZgA) tarafından hazırlanmış 41 dokümandan ikisi LGBT temasıyla ilişkilidir. Birinci kaynak ergen gençler için hazırlanmış üç broşürden oluşmaktadır. İkinci kaynak kurmaca bir günlüktür.

Sex’n’tips isimli broşür serisinden ikisi doğrudan, biri dolaylı olarak ilişkilidir (Bkz. Resim 1). *Cinsiyetler: Kız mı Erkek mi Yoksa?* isimli broşürde toplumsal cinsiyet konusu işlenir. Cinsiyetin kromozom, hormonlar, davranışlar ve duygularla ilişkisi açıklanarak inter,

20 <https://bildungsserver.berlin-brandenburg.de/themen/sexualerziehung/unterrichtsmaterial-fuer-sexualerziehung>, son erişim 30.01.2024

21 Grundschule tüm Almanya’da 1-4. sınıf arasını, Berlin ve Brandenburg eyaletleri olup 1-6. sınıf arasını kapsamaktadır.

22 Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung

trans bireyler hakkında bilgiler verilir. *Kime Aşık Olunur*²³ isimli ikinci broşürde, gençlerin kime isterlerse aşık olabilecekleri ifade edilerek cinsel yönelim, lezbiyen ve gay kavramları açıklanır. *Danışmanlık ve Yardım*²⁴ isimli broşürde; cinsel yönelim, inter ve trans kavramları tanımlanır. Son iki broşürde, farklı yönelimleri olan gençlerin yardım alabilecekleri kurumların bilgileri verilir.

Resim 1: Sex'n'tips Broşürü

*Heyecanlı Yıllar*²⁵, Jule isimli ergen bir kız çocuğunun günlük yaşamından anekdotlar aktaran kurmaca bir günlüktür: Jule'un kendisine aşık olan lezbiyen arkadaşının coming-out²⁶ anı aktarılır (10-15, kızlar).

sexalog.de

Hamilelik, cinsellik ve partnerlik konularında profesyonel danışmanlık ve eğitim hizmetleri veren Profamilia Derneği tarafından, bakanlık desteğiyle kurulan bu sitede cinsel eğitim pedagojisi, cinsellik, korunma, siber zorbalık, siber gözlük ve ergenlik hakkında blog yazıları yer alır. Sitede bilhassa, cinsel eğitim dersleri veren öğretmenlerin kullanabileceği materyal, metot ve kaynakları ihtiva etmesi hedeflenmiştir.

Sitedeki 108 blog yazısı arasında üç tanesi doğrudan LGBT temasıyla ilişkilidir. İlki, sınıflarda çoğulculuğu sağlamak üzere ders dokümanları hazırlayan *zwischenTöne* isimli web sitesinin trans ve homofobi konusundaki materyalleridir. İkincisi, 3 gay ergenin coming-out

23 Wo die Liebe hinfaellt?

24 Hilfe und Beratung

25 Aufregende Jahre

26 Bu kavram, kişinin farklı cinsel yönelimlere sahip olduğunu önce kendisinin fark etmesi ve kabullenmesine, sonra da en yakın çevresinden başlayarak dışarıya açılma sürecine atıfla iki farklı bağlamda kullanılır.

süreçlerini anlatan bir belgesel olup ergen çocuklardan biri de Sinan isimli bir Türk çocuktur (hedef kitlesi +10). Üçüncüsü, ilkokul çocuklarının cinsel ve cinsiyet yönelimlerini bulmalarını kolaylaştırmak üzere hazırlanmış tek boynuzlu at görselidir. Bu görselde kişinin cinsel kimlik, cinsel dışı vurum, doğumda atanmış cinsiyet, cinsel yönelim ve romantik yönelim olmak üzere kendini beş ayrı başlıkta değerlendirmesi beklenir (Bkz. Resim 2).

Resim 2: Gender Unicorn

Cinsel Eğitim Dokümanları

Cinsel eğitim dersleri için tavsiye edilen sekiz kaynak arasında, “Dersleriniz için 5 En İyi Kaynak” ile çoğulculuk başlıkları LGBT temasıyla ilgilidir.

Dersleriniz için 5 En İyi Kaynak

Tavsiye edilen beş kaynaktan dördü ilişkisizdir. İlgili olan beşinci kaynak Aile, Yaşlı, Kadın ve Gençlik Bakanlığı tarafından LGBT konusunda bilgi ve iletişim ağı olmak üzere Arapça, İngilizce, Türkçe, İspanyolca ve Almanca dillerinde yayın yapan ve cinsel çoğulluğu savunan *regenbogenportal.de* isimli web sitesidir. Sitede LGBT bireyler hakkında bilgilendirme yazıları, eğitimciler için farklı materyal tavsiyeleri, dernekler ve/ya uzmanlar için programlar ve eğitim duyuruları bulunur. Resmî ve özel kurumlar tarafından hazırlanmış 16 eğitim materyalinden²⁷ 11’i ilgilidir ancak dört tanesine erişim bulunmaktadır.

27 Bu web sayfasında *lern und lehrmaterialien* araması yapılmıştır: <https://www.regenbogenportal.de/materi- alien?thema=alle>, son erişim 30.01.2024

Bu materyaller arasında yer alan Kampala-Hamburg isimli roman; Ugandalı gay bir çocuğun, eşcinselliğin yasak olduğu ülkesinden hapse düşmemek için İstanbul'a kaçması ve Alman sevgilisi ile burada buluşmasını anlatır (ortaokul 1-2. sınıf). Maedchensee (Girl Hearted) (Bkz. Resim 3); kendisini kız çocuğu olarak tanımlayan ve kız çocuğu gibi yaşayan bir erkek çocuğunun yaşamı hakkında, Almanya Yurttaşlık Eğitim Ajansı²⁸ tarafından hazırlanan bir belgeseldir. Nori'nin gündelik hayatından karelerin yer aldığı bu belgesel hakkında *regenbogenportal.de* sitesinde 8 farklı ders materyali vardır (+8 yaş)²⁹. Let's Talk About Gender³⁰ İngilizce dersleri (ortaokul 1-2. sınıf) ve Bio-divers³¹ (Bkz. Resim 4) biyoloji dersleri (ortaokul 1. sınıf)³² için, cinsel ve cinsiyet çoğulluğunu savunan Queerformat³³ isimli dernek tarafından hazırlanmış eğitim materyalleridir.

Resim 3: Maedchensee Belgeseli

- 28 Bundeszentrale für politische Bildung
- 29 <https://www.bpb.de/themen/gender-diversitaet/geschlechtliche-vielfalt-trans/267893/maedchensee/>
- 30 https://queerformat.de/wp-content/uploads/2023/04/QF-UE-Lets-talk-about-gender_2-Auflage_28-11-2020.pdf, son erişim 30.01.2024
- 31 https://queerformat.de/wp-content/uploads/2023/04/Handreichung_Bio_divers_FINAL.pdf, son erişim 30.01.2024
- 32 Bu materyalde, LGBT materyallerinde sıkça kullanılan *genderbread* isimli insan şeklindeki kurabiye ile cinsel kimlik, cinsel ifade ve biyolojik cinsiyet kavramları anlatılır. Her kavram için çizilmiş sayı doğrusunun bir ucunda kadın, diğer ucunda erkek yazılıdır. İnsan için sadece kadınlık ve erkeklik ihtimallerinin olmadığı, insanın her üç sayı doğrusu üzerinde farklı ara formlarda bulunabileceği ve bunlardan birini seçebileceği iddia edilir. Böylece iki kutuplu cinsel kavramların toplumu tanımlamakta yetersiz olduğu iddia edilir.
- 33 Queerformat, 2019 yılında Berlin eyaleti tarafından kurulmuş bir uzmanlık birimidir. Yaygın eğitimde cinsel ve cinsiyet çoğulluğunun nitelikli bir şekilde öğretilmesini hedefler.

Resim 4: Biodivers, Biyoloji Kitabı

Roman ve belgeselin derste kullanımını kolaylaştırmak amacıyla hazırlanan alıştırma kitapçıklarında, öğrencilerden LGBT bireylerle empati kurmaları, dışlanmamaları için neler yapmak gerektiği üzerine refleksif şekilde düşünmeleri ve hikâyelerin kahramanlarına mektup yazmaları istenir. Ders kitaplarındaki alıştırmalarda öğrencilerden; kız ve erkek ayrımının olmadığı, cinsiyet zamirlerinin kullanılmadığı cinsiyetsiz okul fikri hakkında tartışmaları talep edilir. Kimlik kartlarında cinsiyet ibaresinin yer alması, bebeklere belirli bir cinsiyete göre davranılması ya da iletişim araçlarının, heteronormatif stereotipleri güçlendirmesi ise yine üzerinde eleştirel bir şekilde düşünülmesi istenilen konular arasındadır.

Çoğulculuk

Tavsiye edilen dört kaynaktan ikisi ilgisiz, ikisi ilgili ancak biri mükerrerdir. Geriye kalan son kaynak Profamilia Derneğinin, İnsan Hakları Temelli Cinsel Eğitim başlıklı dokümanıdır: Eğitimcilerle siyasi arenada haklarını arayan gay-lezbiyen derneklerini, öğrencileriyle birlikte ziyaret etmeleri tavsiye edilir. LGBT bireyler arasında yaşanabilecek cinsel zorbalığa dikkat çekmek üzere biri lezbiyen ve diğeri gay iki çiftin hikâyesi anlatılır.

İlkokullar İçin Beş Kaynak

Bu başlıkta beş kaynak tavsiye edilir; üçü ilgisiz, ikisi ilgilidir.

İstedğim Kişi Olabilirim³⁴

Patatese benzeyen cinsiyetsiz bir karakterin hikâye, boyama ve aktivite kitabıdır (+5 yaş). Satışa sunulan bu kitaba ücretsiz erişim yoktur. Kapağında ve örnek iç sayfalarında farklı LGBT bayraklarının yer alması ve patatesin farklı cinsel kimliklerle resmedilmesi, materyalin doğrudan bir LGBT kaynağı olduğunu gösterir (Bkz. Resim 5).

Resim 5: Ich kann sein, wer ich will

Ganz schön Intim³⁵

Avusturya Eğitim, Kültür ve Sanat Bakanlığı tarafından, Selbstlaut³⁶ isimli STK'ya hazırlanan bu cinsel eğitim dokümanı³⁷ (6-12 yaş) yedi bölümden oluşur. Duygular ile Aşk ve Sevgi bölümlerinde çocuklara sevginin ne kadar “renkli” olabileceği, aşk söz konusu olduğunda herşeyin düşünülebilir olduğu ve her insanın kendine ait tercihleri olabileceği fikri aşılanır. Bundan başka, LGBT ve heteroseksüel yaşam biçimlerinin çocuk bilincinde birbirinden farksız olduğu ileri sürülür. Sonrasında çocuklara aşkla ilgili tüm olasılıkları anlatan ve bunu normalleştiren bir sayfalık okuma parçası verilir.

Kimlik ve beden bölümünde, farklı aile ve ilişki tipleri üzerine çizimler eşliğinde çocuklar düşünmeye teşvik edilir. Çizimlerdeki bazı aile yapıları şöyledir: trans bir adamla normal bir kadının ilk evliliklerinden olma çocuklarıyla kurdukları aile, oğullarının başında prenses tacı olan klasik aile, çocukları olmayan cinsiyetleri belirsiz bir çift, iki kadın ve evlatlık

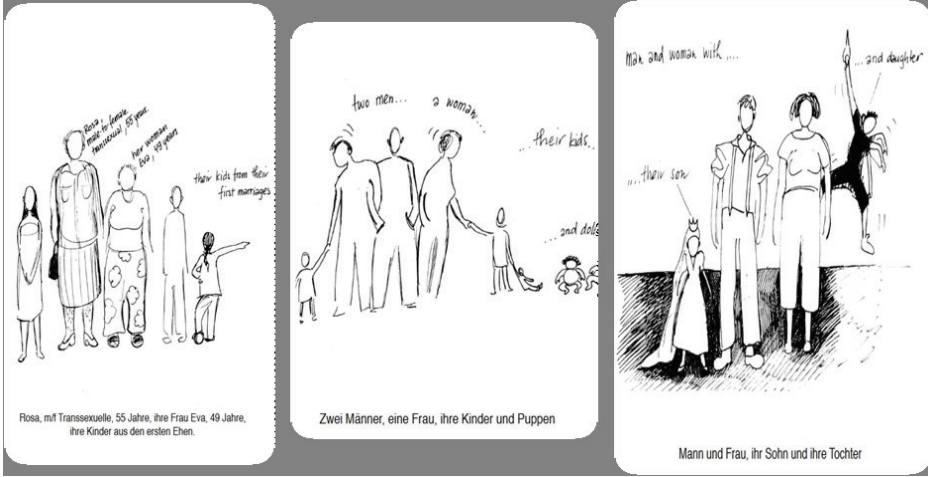
34 Ich kann sein, wer ich will

35 Oldukça Samimi

36 Fachstelle gegen sexualisiert Gewalt and Kindern und Jugendlichen; Çocuk ve Gençlere Yönelik Cinsel Şiddete Karşı Uzmanlık Ofisi

37 https://selbstlaut.org/wp-content/uploads/Selbstlaut_Broschuere_Ganz_schoen_intim_korr20200301.pdf, son erişim 30.01.2024.

çocuklarından oluşan bir aile, iki erkek, bir kadın ve iki çocuktan oluşan bir aile (Bkz. Resim 6). Bu bölümde son olarak erkek bir karakterin cinsiyetinden bağımsız giydirilebileceği on-line bir oyun tavsiye edilir ancak oyuna erişim yoktur.

Resim 6: Ganz Schön Intim

Mahremiyet ve cinsel eylemler bölümünde, cinselliğin hem yetişkinler hem de çocuklar için mümkün ve birbirinden farklı olduğu, çocuğun cinselliğini kendi başına ya da arkadaşlarıyla birlikte keşfedebileceği anlatılır. Çocukların kendi bedenlerine dokunabilecekleri ve doğru yerlerde kendilerini tatmin edebilecekleri, bu davranışın zannedildiği gibi zararlı olmadığı iddia edilir. Kelimeler ve anlamlar bölümünde, dil ve cinsel ilişki arasında bir analogi kurulurken lezbiyen, gay ve trans kavramları da anlatılır.

En son bölümde; ebeveynlere Hırvatça, Türkçe, İngilizce ve Lehçe yazılmış bir mektup vardır. Cinsel eğitimin gerekliliği ve faydaları anlatıldıktan sonra çocuklara ebeveynlerinin isteklerinin aleyhine bir şey öğretilmediği, bu dokümanın birincil amacının çocuğun korunmasına yardımcı olmak olduğu ileri sürülür (Selbstlaut, 2013, s. 153).

1-8. Sınıflar İçin Hikâye Kitapları

Bu başlık altında tavsiye edilen sekiz okuma kitabından ikisi (6-8 yaş) LGBT temasıyla ilişkilidir. Boy2girl³⁸ kitabında; yaramaz bir çocuğun, kuzeninin arkadaş grubuna dâhil olabilmek

38 <https://www.google.com.tr/books/edition/Boy2Girl/ZVRfPgAACAAJ?hl=tr>, son erişim 30.01.2024.

için, okulun ilk haftasında kız gibi giyinmek zorunda kalışı anlatılır. İkinci kitap, babalarının gay olduğunu öğrenen iki kardeş hakkındadır³⁹ (Bkz. Resim 7).

Resim 7: Boy2Girl

Bulguların Değerlendirilmesi

LGBT aktivizminin Alman eğitim sistemine, Berlin-Brandenburg eyaleti özelinde, kaynaştırma ilkesi, çoğulculuk prensibi ve zorunlu cinsel eğitim dersleri kapsamında girdiği görülür. İncelenen örneklem çerçevesinde yedi ana başlıktan üçü LGBT temasıyla ilişkilidir. Erişime açık 15 materyalden 13'ü doğrudan ve 2'si dolaylı olarak ilişkilidir.

5 yaştan itibaren her yaş grubuna ve sınıf seviyesine uygun materyaller vardır. Dokuz materyal 10 yaş ve üzeri; altı materyal 8 yaş ve altındaki çocuklara yönelik hazırlanmıştır. Materyallerin bir kısmı doğrudan çocuklara, bir kısmı da sadece eğitimcilere yöneliktir. Bunlar broşür, öğretmen/alıştırma kitabı, film, belgesel, hikâye-roman, web sitesi, blog yazıları olmak üzere muhtelifdir.

Bu materyaller; Almanya, Avusturya ve İsviçre'de bulunan farklı kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanmıştır: devlet kurumu (3), devlet destekli dernek (4), üniversiteye bağlı enstitü (1), STK (2) ve yayınevleri (3). Uzmanlık alanları dikkate alındığında 3 kurumun aile, sağlık ve cinsellik; bir kurumun siyaset; bir kurumun medya; bir kurumun eğitimde ço-

39 <https://www.amazon.co.uk/s?k=9783440149041&i=stripbooks&linkCode=qş> son erişim 30.01.2024

ğulculuk; iki kurumun yayıncılık ve kalan dört kurumun da doğrudan LGBT alanında çalıştığı görülmektedir.

Materyaller bilgilendirme ve tanıtım, yönlendirme ve farkındalık olmak üzere üç farklı amaca yönelik hazırlanmıştır. Materyallerden sekizi, kavramlar ve tanımlamalara yer verir, yedisi destek hatlarına yönlendirme yapar ve yedisi de LGBT hakkında farkındalık uyandırmak ister.

Bu içeriklerin öğretiminde kullanılan teknik ve yöntemler de farklıdır:

- Soru-cevap
- Küçük grup çalışması: Tipik kız-erkek eşyaları ve işleri hakkında poster hazırlama
- Grup tartışması: İletişim araçları, heteronormatif stereotipleri güçlendiriyor mu?
- Vaka çalışması (örnek olay): Amerikalı lezbiyen bir kız çocuğunun, mezuniyet balosuna sevgiliyle gitmek isterken yaşadığı zorluklar.
- Oyunlaştırma: Cinsiyetsiz okul tiyatrosu
- Beyin fırtınası: Bebeklere belirli cinsiyetlere göre davranmalı mıyız?
- Gösterim (görsel materyaller): Farklı aile tipleri, basit çizimler, piktogramlar, belgesel-filmler
- Sınıf dışı öğretim: LGBT derneklerini ziyaret
- Proje yöntemi: Tiyatro, hukuk, politika, coğrafya, tarih, müzik veya resim alanlarından birinde LGBT konusunu çalışmak

LGBT Aktivizmini Çocuk Ayrımcılığı Bağlamında Okumak

Araştırma kapsamına giren materyallerin içerikleri temel alındığında, LGBT aktivizminin çocuk ayrımcılığının her üç biçimiyle de ilişkili olduğu görülür. Değerlendirmede, öncelikle bu ilişki literatür taramasında zikredilen diğer akademik metinlerle de irtibatlandırılacak ve ardından LGBT aktivizminin her bir ayrımcılık biçimini sürdürmek üzere kullandığı stratejik yöntemler üzerinde durulacaktır.

Antisemitist Çocuk Ayrımcılığı, Yanıltıcı ve Ajite Edici

LGBT aktivizmi incelenen materyallerde; kazanımlarını susarak/gizleyerek, mağduriyetlerini abartarak, verileri manipüle ederek ve hepsini ajite edici bir dille aktarır. Örneğin lise edebiyat kitaplarında heteronormatifliğin incelendiği bir makalede; öğrencilerin yarısının dijital zorbalığa maruz kaldığı, bu zorbalıkların cinayet ya da intiharla sonuçlandığı söylenir. Metnin devamında bu istatistik sadece LGBT öğrencilerini kapsıyormuş ve sadece LGBT çocuklar öldürülüyormuş algısı oluşturacak cümlelere yer verilir (Hickman, 2012, s. 73).

Bir diğer LGBT yanlısı araştırmada, Berlin'deki çocukların %60'ının evli ebeveynlerle yaşadığı ifade edildikten sonra kalan %40'ının aralarında eşcinsel ailelerin de olduğu farklı aile biçimlerinde yaşadığı söylenir. Burada okuyucu, evlilik dışı tüm olası aile biçimlerini eşcinsel evlilikler kapsamında düşünmek zorunda bırakılır. Ayrıca bu oranların, Berlin gibi Almanya'yı tek başına temsil edemeyecek kadar büyük ve kozmopolit bir şehir için söz konusu olduğu arka planda kalır (Bittner, 2011, s. 25).

Pek çok araştırmada LGBT bireylerin tercihleri sebebiyle depresyona, intihara, kendine zarar vermeye daha eğilimli oldukları; yakın çevresiyle iyi ilişkiler kuramadıkları ileri sürülür. Bu olgular LGBT olmanın sosyal yükü olarak lanse edilirken, bireyin bu tip sorunları olduğu için LGBT birey olmaya karar vermiş olabileceği ihtimali üzerinde durulmaz, sebep-sonuç ilişkisi belirli varsayımlar üzerine kurulur (Paul, 2014, s. 3).

30 ülkede yapılan 2021 tarihli bir araştırmada, eşcinsel evliliklerin 2013 yılından itibaren 15 ülkenin 13'ünde %4 ile %21 arasında daha fazla kabul gördüğü; bir ülkede değişmediği ve sadece Almanya'da %2 oranında düştüğü tespit edilir. Metinde LGBT bireylerin bu ilerlemelere rağmen hâlâ çok fazla ayrımcılığa maruz kaldığı vurgulanır. 2023'de yenilenen araştırmada, eşcinsel evliliklerin kabulünün ne kadar ilerlediği ya da gerilediği hakkında bir istatistik bulunmamaktadır (IPSOS, 2021, s. 27, 2023).

LGBT aktivizmi kavramları yapı sökümlerle tanımlanarak koparılar ve *pride/onor* ya da *celebrate* gibi olumlu anlama sahip manevî kavramları kendisine mal eder.

Yanıltıcı ve ajite edici tutumuyla LGBT aktivizmi, kurban psikolojisindeki histerik karakter tipolojisiyle örtüşür. Bu yönüyle LGBT aktivizmi, çocuk materyallerinde LGBT bireylerin uğradıkları haksızlıkları farklı şekil ve yöntemlerle abartarak çocukların adalet ve hakkaniyet duygularını istismar eder. Çocukları "baş belası" yerine kendi varlığını tehdit etmeyecek düşüncelerle yoğrulacak deneyimsiz ve saf varlıklar olarak değerlendirir. Böyle yaparak çocukları, LGBT aktivizminin amaçlarını gerçekleştirebilecek araçlara dönüştürür ve onları değersizleştirir.

İrkçi Çocuk Ayrımcılığı, Üstenci ve Dayatmacı

LGBT aktivizmi, queer düşüncenin varsayımlarını herkesin ulaşması gereken nihai hedef olarak lanse eder. Cinsiyetini ve cinselliğini sorgulamayan insanın, kendini gerçekleştirmede ileri sürer. Bilinç düzeyi olarak toplumun üzerine çıktığını düşünen ve kendisini toplumdaki üstün gören queer teori ve LGBT aktivizminin topluma dönüşü ancak onu ihya ve irşad etmek içindir. Bu örtük kabul, popüler ya da akademik metinlerde dayatmacı bir tutumla kendini gösterir.

Küresel ve yerel örgütler aracılığıyla yaygın eğitimin ilke ve prensiplerini kendi amaçları doğrultusunda kullanan LGBT aktivizmi, kendini resmî kurumların otoriter gücüyle tüm topluma dayatır. Öğretmenler, ders kitapları ve materyallerini kendi adına konuşturarak varlığını önce öğretmenlere sonra öğrencilere kabul ettirir. Kabul etmeyenleri ise marjinalleştirir.

Her insana beyan ettiği cinsiyete göre davranılması gerektiği fikri, çocuklar düzeyinde dahi ailelerin onayının alınmadığı zorunlu ve geri dönüşü olmayan tıbbi müdahaleleri beraberinde getirir. Dönüşüm terapisi adı verilen, LGBT birey olmaktan vazgeçmek isteyenlerin alacağı terapilerin farklı ülkelerde psikiyatri derneklerinin desteğiyle yasaklanması (İnsan Cinselliği Komisyonu, 2022) ya da Kanada'da çocuğunun hormon tedavisi talebine karşı çıkan bir babanın çocuğundan uzaklaştırılması⁴⁰ bu aktivizmin saplantılı ve dayatmacı karakteristiğini gözler önüne sermektedir.

Dayatmacı tutumuyla LGBT aktivizmi, onaylanmayı ve kabul görmeyi takıntı hâline getiren, kendi sistemini kurmak adına kaosu savunan saplantılı karakter tipolojisiyle örtüşür. Çocuğu cinsel açıdan saf görmemekle birlikte, çocuğun cinselliğini tehlikeli olarak da nitelendirmez ve çocuğun bu cinselliği kendi yaşına uygun şekilde yaşayabileceğini iddia eder. Böylece cinsel eğitim derslerinden beklenen faydaları ortadan kaldırarak çocuğu, tekinsiz ve pedofilik dünyanın⁴¹ tehlikelerine maruz bırakır. Çocuklar cinsellik, cinsel yönelim ve romantik yönelim gibi karmaşık konularda ve ancak LGBT perspektifinden düşünmeye mecbur bırakılır; çocuğun çocuk olma ve çocukça yaşama hakkı gasp edilir.

Narsisist Çocuk Ayrımcılığı, İşgalci ve Yayılmacı

Başta Almanya ve İngiltere olmak üzere uluslararası LGBT derneklerinin broşür, doküman vb. materyalleri dikkate alındığında, LGBT konusunun diversity ve kaynaştırma kavramlarıyla birlikte değerlendirildiği görülür. Resimli materyallerde farklı ten rengine sahip insanların yanı sıra başörtülü kız ya da kadınların⁴² yer alması, kurgu hikâyelerde Tank, Kerem, Derya (Bittner, 2011, s. 58; Bösche-Tauber vd., 2021, s. 4; Pearson, 2020) gibi Türk/Müslüman isimlerinin ya da başka milletlere ait isimlerin kullanılması bunun göstergesidir.

Almanya'daki İngilizce ders kitaplarında dezavantajlı grupların temsilini inceleyen bir araştırma, konuya diversity perspektifinden yaklaşarak LGBT bireylerin temsilini de dikkate alır. Böylece yazar LGBT bireyleri; din, etnisite, göç vb. temelli dezavantajlı gruplarla

40 Woman belgeseli, <https://www.youtube.com/watch?v=1vmv00fuTDc>, son erişim 30.04.2024.

41 LGBT aktivizmi pedofilik hareketlerle ilişkisi olmadığını ileri sürse de, bu hareketlerin onur yürüyüşlerine katılımını engellemez.

42 Son erişim 22.01.2024: <https://queerformat.de/plakat-queer-und-hier-2022/>

eşdeğer tutarak olağanlaştırır. Tüm dezavantajlı gruplar arasında en kötü konumun LGBT bireylere ait olduğunu göstererek de LGBT aktivizminin ajitasyon dilini kullanır. (Bittner, 2011, ss. 32-53).

LGBT'nin kendisini dâhil ettiği bir diğer toplumsal alan aile yapılarıdır. Evlenme hakkı verilen ülkelerde LGBT bireylerin aile kurdukları bilinmektedir. LGBT aktivizmi tek ebeveynli, boşanmış, boşanmış ve yeniden evlenip ilk ailesinden çocuklarıyla yeni bir aile kuran farklı aile tiplerinin toplumsal görünürlüğü olmamasından yakınır ve bu aile tiplerine ek olarak iki anneli ya da iki babalı aile tiplerinin de hikâye/okuma kitaplarında ve iletişim araçlarında yer almasını talep eder (Bittner, 2011; Selbstlaut, 2013).

LGBT aktivizmi, doğuştan iki cinsiyetin üreme organlarına da sahip olan inter bireyleri ve cinsel ilgileri olmayan ya da sıradan insanlara göre daha az olan⁴³ aseksüel insanları I ve A harfleriyle şemsiye kavramının altına alır. Böylece toplum içerisindeki oranını her grupla birlikte ortalama %1 oranında artırır (IPSOS, 2021, 2023).

Tüm bunlara ek olarak eleştirel düşünme biçimini de tekeline alan LGBT aktivizmi, egemenlik yapılarına karşı direnç gösteren her öğretmeni eleştirel, quir ve multikültürel (Hickman, 2012, s. 79) ilan ederek eleştirel düşünce ile quir teoriiyi eşitler. Böylece eleştirel perspektife sahip herkesi, quir savunucusu gibi gösterir.

Hukuki düzlemde sert bir tavır takınan bu aktivizm, bilhassa gençler ve çocuklar konusu olduğunda renkli, mizahi ve sempatik bir dil kullanarak etki alanını olabildiğince genişletmektedir. Sınıfında LGBT farkındalığı uyandırmak isteyen LGBT bir öğretmenin, öğrencilerin öğrenmeye açık olduğu zamanları (*teachable moments*) beklemesi, ailelerle mücadele etmeden onları kazanmaya çalışması bu aktivizmin yayılmacı stratejisinin bir diğer yöntemidir (Martino & Cumming-Potvin, 2016, s. 10).

Nihai noktada LGBT aktivizmi, quir cinsiyetleri mücadeleciler ruha sahip üst insanlar gibi sunarak quirligi; çocukların gözünde sevgi ve saygı duyulan, özenilesi bir kahramanlığa dönüştürür. Quir teorisinin mutlak haklılığından hareket ederek zorunlu eğitimde doktriner yöntemler benimser ve çocukların farklı ya da eleştirel düşünme olanaklarını elinden alarak benliklerine doğrudan müdahale eder.

Sonuç olarak LGBT aktivizmi, toplumdaki marjinal ve dezavantajlı tüm gruplarla arasında organik bir bağ kurarak işgalci ve yayılmacı bir tutum gösterir. Varlık sahasını, bu grupların onayını almadan onları kendi alanına dâhil ederek ya da bu grupların meşruiyet alanında kendine cebren yer açarak genişletir. Azınlıklar, etnik gruplar, dinî gruplar, çift cin-

43 Sıradan insanların cinsel ilgisini tanımlamak mümkün değil ancak aseksüeller kendilerini böyle tanımladıkları için bu şekilde yazıldı.

siyetliler, patchwork aile tiplerinden oluşan bu toplumsal grupları quirlleştirir, marjinalleştirir ve özgün kimliklerini yok eder. Çocuklar için hazırladığı doküman ve kaynakları bu perspektifle şekillendirir. İşgalci ve yayılcı tutumuyla LGBT aktivizmi, başkasının benliğine egemen olmayı, onu dönüştürmeyi ya da kendi içinde eritmeyi isteyen, etnosentrik narsisist karakter tipolojisiyle örtüşür.

Tartışma ve Sonuç

LGBT aktivizminin Alman eğitim sistemine, Berlin-Brandenburg eyaleti özelinde, kaynaştırma ilkesi, çoğulculuk prensibi ve zorunlu cinsel eğitim dersleri kapsamında girdiği görülmüştür. İncelenen örneklem çerçevesinde erişime açık 15 materyalden 13'ü doğrudan, 2'si ise dolaylı olarak ilişkilidir. Materyaller broşür, öğretmen/alıştırma kitabı, film, belgesel, hikâye-roman, web sitesi, blog yazıları gibi muhtelif dokümanlardan oluşmaktadır. Bu dokümanlar, 5 yaştan itibaren her yaş grubuna ve sınıf seviyesine göre hazırlanmıştır.

Bu materyaller; Almanya, Avusturya ve İsviçre'de bulunan farklı resmî ve özel kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanmıştır: Uzmanlık alanları aile, sağlık ve cinsellik, siyaset, medya, eğitim, yayıncılık ve LGBT'dir. Materyaller bilgilendirme ve tanıtım, yönlendirme ve farkındalık olmak üzere üç farklı amaca hizmet eder. Bu içeriklerin öğretiminde kullanılan teknik ve yöntemler şöyledir: soru-cevap, grup çalışması, grup tartışması, vaka çalışması (örnek olay), oyunlaştırma, beyin fırtınası, gösterim, sınıf dışı öğretim ve proje yöntemi.

LGBT aktivizminin hazırladığı her türden materyalin alt metninde, kendilik bilinci ve söylemleri vardır. Bu söylemlerden her birinin farklı bir çocuk ayrımcılığına kapı aralandığını görmek önemlidir: "Biz mağduruz/kurbanız." söylemi antisemitist, "Biz her yerdeyiz, herkesle birlikte ve hiç de sandığınız kadar az değiliz." söylemi ırkçı, "Biz quirl teorinin *übermensch* insanlarıyız ve siz de er ya da geç bir gün aramıza katılacaksınız." narsisist çocuk ayrımcılığıyla ilişkilidir.

LGBT aktivizmi her bir çocuk ayrımcılığı biçiminde, kutsal çocuk tasavvuruna sahiptir. İçi dışına çevrilmiş bu ayrımcılık biçimleri, çocuğun iyi olma hâlini olumsuz anlamda pekiştirir ve derinleştirir. LGBT aktivizmi çocuğu; duygularını, yönelimlerini, isteklerini ve cinselliğini kutsallaştırarak bunları dokunulmaz hâle getirir. Ancak bu kutsallaştırma, Agamben'in kutsal insanı gibi, çocuğu öldürülebilir bir varlık hâline ve mevcut bağlamda en azılı tehlikelere karşı korunaksız hale getirir. Çocukları cinsellik, cinsel yönelim ve romantik yönelim gibi karmaşık konularda düşünmeye mecbur bırakır ve bu sırada çocukların eleştirel düşünme imkânlarını kısıtlar. Çocuk kutsal bir varlıktır ancak kendini gerçekleştirme teçhizatları tahrip edilerek ruhsal anlamda öldürülmesinin bir mahsuru yoktur (Agamben, 1995).

LGBT aktivizmi, queer teorisinin eleştirdiği hegemonik söylemi yeniden üretir, söktüğü yapıyı ve eleştirdiği normatifiği yeniden inşa eder, içeri gireni dışarı bırakmaz ve bir şekilde dışarı çıkanı da aforoz ederek normatifsizliğini bir normativite olarak kabul ettirmek ister. Varoluşsal bir ihtiyaç olarak onaylanmak, insan varlığının kabul görmesinin ileri bir aşamasıdır. Ancak bunu herkesten, cebren ve hileyle almaya çalışmak büyük bir hak ihlalidir. İnsan, onaylanmak arzusuna göre bir hayat kurgulamakta serbesttir ancak her şeye rağmen onaylanmayı ve kabul görmeyi takıntı hâline getirmek LGBT aktivizminde de görüldüğü üzere zorbalığa dönüşür.

LGBT aktivizmi cinsel eğitim ve çoğulculuk gibi ailelerin reddetmesi mümkün olmayan kavramlarla varlığını tüm eğitim sistemine ve paydaşlarına dayatır. Tüm bunların ötesinde LGBT gibi karmaşık bir temanın işlenmesi; çocuğu çocuk olma, çocuk kalma ve çocukça yaşama hakkından mahrum eder. Çocuğun, cinsel eğitim derslerinden beklenen faydalardan yararlanmasını engeller ve çocuğu, tekinsiz ve pedofilik dünyanın tehlikelerine maruz bırakır.

Çocuk ayrımcılığını örtük bir şekilde yürüten bu toplumsal harekete izin ve cesaret veren koşullar tartışmaya açılmalıdır. Bunun için, insan hakları bildirgelerinin dinî ve manevî temellerinin yeniden gündeme getirilmesi, küresel dünya vatandaşı ve cinsel devrim fikirleri üzerine yeniden düşünülmesi elzemdir. Bununla beraber LGBT aktivizmi altında toplanan grupları birbirinden ayırtmak ve her grup için farklı bir hareket alanı belirlemek, hakkaniyete uygun bir yol haritasının çizilmesini kolaylaştıracaktır.

LGBT aktivizminin yaygın eğitim sistemine entegre edilmesi için ayrılan insan, zaman ve maddi kaynakların yeterli sınırını aşıp aşmadığı, ulus devletlerin üzerinde düşünmesi gereken bir konudur. Almanya gibi çok kültürlü bir toplumun eğitim sisteminde LGBT konusunun bulunmasının sebep olabileceği sosyal ve sosyopsikolojik sorunlar ise ayrıca dikkate alınmalıdır.

İnsan kimliğini diğer tüm özellik ve niteliklerinden önce, mahremiyet alanına mahsus bir eylemle tanımlayan; cinselliği kimliğin görünür ve birincil ögesi yaparak hayatın odak noktasına koyan bir aktivizmin eğitim sisteminde kendine bu kadar alan açması, çocuklara bu ölçüde nüfuz edebilme imkânı tanınması yeniden değerlendirilmelidir. Aynı şekilde, insan gibi kendine mahsus benliği olan bir varlığı, hayvanlar ya da bitkiler gibi diğer canlılarla özdeşleştiren, kendine bu şekilde meşruiyet alanı açmaya çalışan bir aktivizmin çocuklara ideal olarak öğretilmesi; küresel ve yerel, resmi ve özel tüm kurumlar tarafından mutlaka üzerinde ciddi olarak düşünülmesi ve tartışılması gereken bir konudur.

Kaynakça

- Agamben, G. (1995). *Kutsal insan: Egemen iktidar ve çıplak hayat* (İ. Türkmen, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Alter, G. (2020). A sociological perspective on diversity in ELT coursebooks (pp. 137-173). https://doi.org/10.1007/978-3-030-26078-1_6
- Attawell, K., Richmond, M., & Choi, S. H. (2012). *Education sector responses to homophobic bullying*. UNESCO.
- Barnes, E., & Carlile, A. (2018). *How to transform your school into an LGBT+ friendly place: A practical guide for nursery, primary and secondary teachers*. Jessica Kingsley Publishers.
- Bazzul, J., & Sykes, H. (2011). The secret identity of a biology textbook: Straight and naturally sexed. *Cultural Studies of Science Education*, 6(2), 265-286. <https://doi.org/10.1007/s11422-010-9297-z>
- Beck, D., & Stiegler, B. (2017). *Das Märchen von der Gender-Verschwörung*. Friedrich Ebert Stiftung.
- Berlin-Brandenburg, B. (2020a). *Orientierungs- und Handlungsrahmen für das übergreifende Thema Bildung zur Akzeptanz von Vielfalt (Diversity)*. Landesinstitut für Schule und Medien Berlin-Brandenburg (LISUM).
- Berlin-Brandenburg, B. (2020b). *Orientierungs- und Handlungsrahmen für das übergreifende Thema Sexualerziehung/Bildung für sexuelle Selbstbestimmung*. Landesinstitut für Schule und Medien Berlin-Brandenburg (LISUM).
- Bildungsserver Berlin-Brandenburg. (2024a). *Teil A - Bildung und Erziehung in den Jahrgangsstufen 1-10*. https://bildungsserver.berlin-brandenburg.de/fileadmin/bbb/unterricht/rahmenlehrplaene/Rahmenlehrplanprojekt/amtliche_Fassung/Teil_A_2015_11_16web.pdf
- Bildungsserver Berlin-Brandenburg. (2024b). *Teil B - Fachübergreifende Kompetenzentwicklung*.
- Bittner, M. (2011). *Geschlechterkonstruktionen und die Darstellung von Lesben, Schwulen, Bisexuellen, Trans und Inter* (LSBTI) in Schulbüchern*. https://www.gew.de/fileadmin/media/publikationen/hv/Gleichstellung/Lesben__Schwule__Bisexuelle__Trans_und_Inter/Schulbuchanalyse_web.pdf
- Bösche-Tauber, R., Feuge, Y., & Lotz, A. (2021). *Bio-divers! Vier Module zur Förderung der Akzeptanz sexueller und geschlechtlicher Vielfalt im Biologieunterricht der Sekundarstufe 1*. Queerformat. https://queerformat.de/wp-content/uploads/2023/04/Handreichung_Bio_divers_FINAL.pdf
- Bundeszentrale für Gesundheitliche Aufklärung. (2018). *Sexuality education in the WHO European Region: Regional overview of the status of sexuality education in 25 countries of the WHO European Region*.
- Butler, J. (2019). *Cinsiyet belası: Feminizm ve kimliğin altüst edilmesi* (B. Ertür, Çev.). Metis Yayınları.
- Castells, M. (2013). *Enformasyon çağı 2: Kimliğin gücü* (E. Kılıç, Çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- El-Metoui, L. (2021). *Top tips on LGBTIQ+ inclusion in the classroom*. Pearson. <https://www.pearson.com/content/dam/one-dot-com/one-dot-com/uk/documents/educator/schools/issues/inclusion/top-tips-la-ila.pdf>
- Erdoğan, E., & Uyan Semerci, P. (2023). *Toplumsal araştırma yöntemleri için bir rehber: Gereklilikler, sınırlılıklar ve incelikler* (2. baskı). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Foucault, M. (2023). *Cinselliğin tarihi* (H. U. Tanrıöver, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Gamal, A. (2020). *Relationship and sex education within the UK primary school curriculum: Should LGBT content be compulsory?* [Yüksek lisans tezi, King's College London].
- Giddens, A. (2021). *Modernliğin sonuçları* (E. Kuşdil, Çev.). Ayrıntı Yayınları.

- Hawkins, J. M. (2012). Don't ask and don't tell: The lies my teacher told me. In H. Hickman & B. J. Porfilio (Eds.), *The new politics of the textbook* (Vol. 1, pp. 235-258). SensePublishers. <https://doi.org/10.1007/978-94-6091-912-1>
- Hickman, H. (2012). Handling heteronormativity in high school literature texts. In H. Hickman & B. J. Porfilio (Eds.), *The new politics of the textbook: Problematizing the portrayal of marginalized groups in textbooks* (pp. 71-85). SensePublishers. https://doi.org/10.1007/978-94-6091-912-1_5
- IPSOS. (2021). *LGBT Pride 2021 global survey report*. https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2021-06/LGBT%20Pride%202021%20Global%20Survey%20Report_3.pdf
- IPSOS. (2023). *LGBT+ Pride 2023 global survey report*. <https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2023-05/Ipsos%20LGBT%2B%20Pride%202023%20Global%20Survey%20Report%20-%20rev.pdf>
- İnsan Cinselliği Komisyonu. (2022). *Politik bilim kışkacında eşcinsellik*. Ayk Kitap.
- Logan, S. R., Watson, D. C., Hood, Y., & Lasswell, T. A. (2016). Multicultural inclusion of lesbian and gay literature themes in elementary classrooms. *Equity & Excellence in Education*, 49(3), 380-393. <https://doi.org/10.1080/10665684.2016.1194239>
- Martino, W., & Cumming-Potvin, W. (2016). Teaching about sexual minorities and “princess boys”: A queer and trans-infused approach to investigating LGBTQ-themed texts in the elementary school classroom. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 37(6), 807-827. <https://doi.org/10.1080/01596306.2014.940239>
- Merter, M. (2023). *Hekaton'la son tango*. Ketebe Yaynevi.
- Parise, M. M. (2021). Gender, sex, and heteronormativity in high school statistics textbooks. *Mathematics Education Research Journal*, 33(4), 757-785. <https://doi.org/10.1007/s13394-021-00390-x>
- Paul, T. (2014). *Eliminating discrimination against children and parents based on sexual orientation and/or gender identity*. UNICEF.
- Pearson. (2020). *Diversity and inclusion in schools*. <https://www.pearson.com/content/dam/one-dot-com/one-dot-com/uk/documents/educator/schools/issues/inclusion/diversity-and-inclusion-in-schools-report.pdf>
- Profamilia. (2023). *Almanya'da cinsel eğitim*. <https://www.profamilia.de/en/>
- Queerformat. (2021). *Schule unterm Regenbogen: LSBTI-freundliche Bildung und Erziehung*. * <https://queerformat.de/>
- Rich, A. (1980). Compulsory heterosexuality and lesbian existence. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 5(4), 631-660. <https://doi.org/10.1086/493756>
- Schiappa, E., Gregg, P. B., & Hewes, D. E. (2006). Can a television series change attitudes about homosexuality? A study of exposure to *Will & Grace* and the parasocial contact hypothesis. *Journal of Homosexuality*, 51(4), 15-37. https://doi.org/10.1300/J082v51n04_02
- Schmidt, J. (2017). *LGBT inclusion in education: Learning to embrace diversity*. Palgrave Macmillan.
- Schröder, H. (2018). *Gender and sexual diversity in European curricula: A comparative study*. Springer.
- Seidman, S. (2002). *Beyond the closet: The transformation of gay and lesbian life*. Routledge.
- Sender, K. (2004). *Business, not politics: The making of the gay market*. Columbia University Press.
- Smith, G. (2021). *Challenging heteronormativity in schools: A guide for educators*. Routledge.
- Stryker, S. (2017). *Transgender history: The roots of today's revolution*. Seal Press.
- TGEU. (2022). *Trans rights map 2022*. <https://tgeu.org/trans-rights-map-2022/>

- UNESCO. (2019). *Behind the numbers: Ending school violence and bullying*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366483>
- UNESCO. (2021). *International technical guidance on sexuality education: An evidence-informed approach*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260770>
- UNICEF. (2014). *Eliminating discrimination against children and parents based on sexual orientation and/or gender identity*. <https://www.unicef.org/media/92586/file/LGBTQI-Advocacy-Note-2014.pdf>
- Van de Ven, P. (2019). *Queer pedagogy: Approaches to inclusive education*. Palgrave Macmillan.
- WHO. (2021). *Standards for sexuality education in Europe: A framework for policy makers, educational and health authorities and specialists*. https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0008/379129/Sexuality-Education-Framework.pdf
- Wittig, M. (1992). *The straight mind and other essays*. Beacon Press.
- Yogyakarta Principles. (2017). *Principles on the application of international human rights law in relation to sexual orientation and gender identity*. <https://yogyakartaprinciples.org/>
- Zimman, L. (2017). *Transgender language and voice: Identity and perception*. Oxford University Press.